

2014. áprilisi mérnök évfordulók, emlénapok

6. – 200 éve született Ybl Miklós építész

Székesfehérváron született Ybl Miklós (1814-1891) építész, a neoreneszánsz egyik legjelentősebb képviselője Európában. Fő művei az Operaház, a Bazilika és a mai Közgazdaságtudományi Egyetem épülete. A mester nem volt a szavak embere. *„Amíg megmagyarázom, addig megcsinálom”* - idézte őt Ney Béla. Tiszteletére alapították 1953-ban az évenként kiosztásra kerülő építészeti Ybl Miklós-díjat.

7. – 120 éves bányászüdvözlés, a Jó szerencsét!

1894. április 7-én Selmecebányán, az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület választmányi ülésén Péch Antal javaslatára, a Jó szerencsét! bányász-köszöntést fogadták el, a német Glück auf! és egyéb, nem magyaros bányász-üdvözlések helyett.

8. – 130 éve született Meinhardt Vilmos mérnök

Nagyszébenben született Meinhardt Vilmos (1884-1964) bányamérnök. Kimutatta az ajkai medence szénvagyonát. A bányászat fejlesztése mellett, javaslatára megvetette alapját a timföld- és alumínium-gyárnak és megépítette az ajkai erőművet is. Úrkúton felfedezte a nagykiterjedésű mangánérc-előfordulást, és lefektette az ottani ércbányászat alapját is.

8. – 90 éve született Góg Imre technikus

Gyulán született Góg Imre (1924 - 2008) technikus, aki geológusként kezdte pályafutását. 1942-1950 között Gyula Város Műszaki osztályán, 1950-1954 között a Megyei Tanácsnál, 1954-1961 között pedig a Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóságnál dolgozott. Ezt követte ismét Gyula Város Műszaki osztálya, majd a Békés Megyei Víz- és Csatornamű Vállalat, végül ismét a Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság. Innen ment nyugdíjba 1984-ben az árvízvédekezés és folyószabályozás ismert szakembereként.

9. – 175 éve született Könyves Tóth Mihály mérnök

Debrecenben született Könyves Tóth Mihály (1839-1918) mérnök. Kezdetben a Közmunka- és Közlekedésügyi minisztériumban, később magánmérnökként számos vasútépítési munkában vett részt. Jelentékeny szerepet vitt a Dráva szabályozási feladatainak elvégzésében, valamint a budapesti vízmű kútjainak kiépítésében. Szakcikkei a mérnökegyetemen közlő folyóiratban jelentek meg.

9. – 90 éve született Kun Attila mérnök

Budapesten született Kun Attila (1924-1983) építész-mérnök. Oklevelét a BME-en szerezte. 1943-tól magántervezői irodában dolgozott, majd 1949 évtől az Általános Épülettervező Vállalat építésze. 1953 után a BME-en középület tervező tanár. Alkotása közé tartozik a Tihanyi Hotel és a balatonfüredi MÁV szanatórium. Munkásságáért Semmelweis-emlék érmet, 1971-ben Ybl-díjat kapott.

17. - 140 éve vezették be a tízes felosztású méterrendszert

A párizsi „*méter konvenció*” nyomán 1874-ben e napon szentesítette aláírásával I. Ferenc József osztrák császár és magyar király az egységes, tízes felosztású méter-rendszer magyarországi használatát elrendelő 1874. évi VIII. számú törvénycíkket, amelyet 1876. január 1-jével vezettek be: *„Alapmértékül az országos levéltárban őrzött platinapálcán két vonással jelzett távolság szolgál, mely 1870. évben a magyar*

kormány és a francia kormány részéről kiküldött bizottság által a párisi állami levéltárban lévő eredeti méterpálczával (mètre des archives) egybehasonlítottván, ahoz mérve a fagyponthoz 16 Celsius-foknyi mérsékletnél 1,00000219 méternek találtatott.” Így kizárólagos mérték-rendszer lett a nemzetközi egyezményben megállapított méter-hosszúság, és az ebből levezethető súly és térfogat egység (kg, liter).

18. - Nemzetközi műemléki nap, műemlékvédelmi világnap

Az oktatással, kultúrával, tudománnyal és kommunikációval foglalkozó világszervezet (UNESCO) Nemzetközi Műemlékvédelmi Szervezetének (ICOMOS) javaslatára 1984-ben nyilvánították április 18-át nemzetközi műemléki nappá, közismert nevén műemlékvédelmi világnappá. Világszerte különböző rendezvényeken hívják fel a figyelmet a műemlékekre, különösen azokra, amelyeket meg kell menteni.

20. – 110 éves a káposztásmegyeri vízmű

A káposztásmegyeri vízmű, amely Budapest vízellátását tette kiegyensúlyozottabbá, 1904-ben e napon készült el 20 millió korona költséggel. A vízmű kiépítését Kajlinger Mihály, a Fővárosi Vízművek későbbi vezérigazgatójának tervei alapján 1893-ban kezdték el. A vízmű napi 240 ezer köbméter kapacitással rendelkezik, és kútjai 13 km hosszúságban terültek el az északi Duna-szakasz mentén és a szigeteken

21. – 160 éve született Sármezey Endre mérnök

Mezőkovácsházán született Sármezey Endre (1859- 1939) vasútépítő mérnök. Nevéhez fűződik a motoros vasúti közlekedés hazai bevezetése. Előbb gőz-motorkocsikkal kísérletezett, majd 1904-ben benzin-elektromos motorkocsik alkalmazására tért át, amely a Diesel-elektromos vasúti vontatás előfutára volt. Vasútvonalak tervezésével és építésével is foglalkozott, és jelentős szerepe volt a vasbeton-építkezés meghonosításában is.

22. – 90 éves a legendás 424-es gőzmozdony

1924-ben, e napon tartották a legendás 424-es gőzmozdony próbaútját Vác és Budapest között. A Magyar Államvasutak az első hat mozdonyt 1918-ban rendelte meg. A MÁVAG 1924-től gyártotta 424-es sorozatú, univerzális, túlhevítős gőzmozdonyát. Kertész Béla mozdonykonstruktor irányította a tervezését, de a munkában részt vett a későbbi kormányzó-helyettes Horthy István is.

22. – Föld napja

A Föld Napja elnevezésű világméretű környezetvédelmi akciónap – társadalmi kezdeményezésként – 1970-ben indult el az USA-ból. Magyarországon 1990 óta a szervezők aktuális akciókkal felhívják a figyelmet a környezet védelmének fontosságára.

23. – Könyv és a szerzői jog világnapja

1995-ben, az ENSZ oktatással, kultúrával, tudománnyal és kommunikációval foglalkozó világszervezete (UNESCO) a könyv napjává nyilvánította április 23-át, - W. Shakespeare születésnapját - azzal a kiegészítéssel, hogy az egyben a szerzői jog világnapja is legyen, tekintettel az Internet elterjedésére.

24. – 130 éve született Balló Rudolf mérnök

Borosjenőn született Balló Rudolf (1884-1969) vegyészmérnök, tanszékvezető egyetemi tanár. Tudományos és oktatói munkája mellett jelentős társadalmi tevékenységet is folytatott. A húszas évek

elején ISOLA Művek Rt. néven vegyi üzemet alapított, ahol először gyártottak és dolgoztak fel idehaza műanyagot. Több szabadalma volt, így fékpofa és fékbetétek, csapágyak és csapágyperselyek műanyagból történt előállítására.

26. – Szellemi tulajdon világnapja

2001-ben az Szellemi Tulajdon Világszervezete (WIPO) április 26-át, saját születésnapját nyilvánította a „szellemi tulajdon világnapjává” az annak oltalmára létrehozott ENSZ-szervezet.

27. – 60 éve alakult a Magyar Geofizikusok Egyesülete

1954. április 27-én alakult meg a Magyar Geofizikusok Egyesülete Budapesten a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetségének tagjaként. A magyar geofizikai kutatás világelső volt bizonyos tekintetben, s ezt elsősorban báró Eötvös Lorándnak köszönhetjük. Mint azt a róla elnevezett geofizikai intézet honlapján (www.elgi.hu) olvashatjuk, „1906-ban az I. világháború előtti korszak nagy nemzetközi geodéziai társasága, az Internationale Erdmessung Budapesten tartotta XV. kongresszusát. A kongresszuson báró Eötvös Loránd, a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem Kísérleti Fizikai Intézetének igazgató professzora, beszámolt a gravitációval kapcsolatos kutatásairól és Arad környékén a gyakorlatban is bemutatta - a később Eötvös-inga néven világhírűvé vált - nehézségi variométerének terepi alkalmazását”.

Felhasznált irodalom:

- Évfordulóink a műszaki és természettudományokban 1994. és 1999. – MTESZ Tudomány- és Technikatörténeti Bizottsága
- Mérnökök évfordulói 2014-ben – Magyar Mérnöki Kamara (www.mmk.hu) Történeti Bizottsága
- Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig – 1997. – BETTER – MTESZ – OMIKK
- Magyar Életrajzi Lexikon – 1967. – Akadémiai Kiadó
- Egyéb életrajzi források

Készítette: Sipos László